

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben na. noz. nozdta:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Videkre postai szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadása vagy megőrzése nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, február 8.

A város atyja.

Amit két hét óta suttognak az emberek, de hinni nem akart senki, megtörtént. Sal Ferencz, ki huszonkét év óta áll a város ügyeinek élén s ez idő alatt tagadhatatlanul nagyon sok igazi érdemet, általános tiszteletet, sok barátot és elég elenséget szerzett magának, vasárnap délután beadta lemondását. Indokolásul orvosi bizonyítványt csatolt lemondása mellé, mely fokozódott idegbajáról és meggyengült egészségéről tanuskodik. Azonban tudja mindenki, hogy — hála Istennek! emiatt még sokáig vezethetné a város ügyeit. Azt is tudja e városnak minden polgára, hogy a lemondás tulajdonképpen okát a januári közgyűlés határozatai között kell keresni. Ő nem látja még elérkezettnek az időt arra, hogy e város, melynek a legsürgősebb kulturális és közegészségügyi intézmények létesítésére sincs még elég anyagi ereje, mindeneket félretéve haladók nélkül színházépítéshez fogjon. És mert a januári közgyűlés mást határozott, ő nem akarja vállalni a felelősséget a további következményekért, levonta a közgyűlés határozatából reá háruló következményt: beadta lemondását.

A mi politikai irányunk nem azonos azzal, amelyet e városnak érdemekben megöszült, de még mindig fiatal lelkű polgármestere követett. Nem is tartozunk azok közé, akik menten hasgörcsöket kapnak, ha náluk valamivel magasabb rangú ember előtt állanak. Azt sem hisszük, hogy lenne valaki e világon pótolhatatlan. Mindezek dacára nyíltan meg-

valljuk, hogy súlyos veszteségnek tartanánk Nagy-Várad városára, ha Sal Ferencz ragaszkodnék lemondásához.

Eltekintve attól a támadástól, mely a múlt nyáron jelent meg e lapok hasábjain a polgármester ellen s amelyvel mi akkor sem értettünk egyet, — mi is, lapunk is többször foglalt állást a lemondott polgármester véleményével szemben. Amint a politika terén, úgy a városi ügyekben is mindenkor nyíltan, tartózkodás nélkül adtunk kifejezést meggyőződésünknek. És így elég gyakran megtörtént, hogy ellenkezésbe jutottunk vele. De ennek dacára nemcsak személye, hanem polgármesteri működése iránt is mindig a legnagyobb tisztelettel, illetve teljes elismeréssel voltunk és vagyunk. Aki két évtized előtt csak valamennyire is ismerte e várost, annak anyagi, kulturális és közegészségügyi viszonyait, az nem is gondolkodhatik másként.

Nem akarunk ezuttal dics-hymnuszt zengeni Sal Ferencz érdemeiről, szeplőtelen jelleméről és kormányzási képességeiről. Másfél évvel ezelőtt, társadalmunk osztatlan lelkesedése és részvétele mellett ünnepelte polgármesterségének húsz éves évfordulóját. Akkor az idegen is, az is, akinek hályog volt a szemén, meggyőződhetett arról, mit bír e város polgármesterében. A személyi kultusznak nem vagyunk barátai, de mi is őszinte lélekkel vettünk részt Sal Ferencz ünnepén.

Az a körülmény, hogy az állandó színház építésének erőszakos sürgetése birta polgármesterünket a lemondásra, nemcsak az ő egyenes, határozott és férfias jelleméről tanuskodik, hanem egyúttal arról is, hogy e város iránt való őszinte sze-

retete és annak jövőjéről láplált indokolt aggodalmi érleltök meg benne ezt az elhatározást, melyet kétségkívül nehéz szívvel terjesztett a törvényhatóság képviselője elé.

Ismételten kifejtettük már véleményünket a színház építés kérdésében. Jól tudtuk, hogy e város intelligenciájának jelentékeny része nem osztja a mi véleményünket, de még sem haboztunk nyíltan kimondani azt, mert meg voltunk győződve arról, hogy mégis inkább ezt követeli a város és az adófizető polgárok érdeke. Azt is tudjuk, hogy Nagy-Várad polgárságának zöme ma is ezt a véleményt osztja. A közgyűlés másképp határozott, — valószínűleg meg lesz hozzá a belügyminiszter megerősítése is. De ezt nem tartjuk elég oknak arra, hogy érdemes polgármesterünk végleg ott hagyja azt a helyet, melyen még sokat lendíthetne Nagy-Várad anyagi és erkölcsi haladásán.

A városlatyák nagy része amellet van, hogy lemondásának visszavonására bírja a város atyját. Félévi szabadságidő talán visszaadná megrongált egészségét. Mi úgy tudjuk, hogy ő komolyan el van határozva ragaszkodni lemondásához.

Sal Ferencz nyugodtan mondhatja, hogy férfiasan, becsülettel teljesítette kötelességét a közjó érdekében, mely sokáig fogja érezni hiányát az ő fáradhatatlan munkásságának és atyai jóságának.

A város közgyűlésére pedig nagy feladat hárul: a polgármesteri szék méltó betöltése. Hisszük, hogy személyi és párt érdekektől menten egyedül a közjó, a város igazi érdeke fogja vezetni a városlatyákat nehéz kötelességük teljesítésében.

Dr. Vuicskics Gyula.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A pusztaszeri monostor kegyurái.

Dr. KARÁCSONYI JÁNOS akadémiai székfoglalója.

A Magyar Tudományos Akadémia múlt évi közgyűlésén lev. tagjává választotta Dr. Karácsonyi Jánost, a helybeli lat. szert. papnövélde tudós tanárát, a magyar történetírás nagy tehetségű, fáradhatlan és szerencsés kezű művelőjét, kinek munkái a magyar nemzet ezredéves történetének nem egy jelentős eseményére vetettek új fényt és árasztottak világosságot.

Az új akadémikus tegnap foglalta el jól megérdemelt székét az Akadémia palotájában. Székfoglaló értekezésének tárgyát annak a helynek multjából választotta, ahol először lépett fel Árpád népe mint consolidált nemzet, ahol maga a honfoglaló vezér tartotta tanácsosával az első országgyűlést.

Nagybecsű értekezése felolvasása alatt a következő, őt annyira jellemző szavakban mondott köszönetet megválasztásáért:

Tekintetes Akadémia!

A Fehér-Kőrözs partján Gyula városában van egy változatos sorsu épület. Alapját a régi magyarok 5—6 századdal ezelőtt rakták le s

fürdőnek szánták. 1566-ban a törökök vették birtokukba s kicsinyelvén még egyszer akkorára nyújtották, de szintén fürdőnek használták. 1715-ben a hely. vallásu magyarok templomává avatták; s 75 évig dicsérték benne az Urat. Ezután magtárrá lőn, míg végre emeletet raktak a régi falakra s 1819-től kezdve az egész róm. kath. elemi iskola-épületté avatták. Ezen, eredetileg éppen nem tudományos célra szánt épületbe kezdett járni 32 évvel ezelőtt egy szegény, kis gyermek, kinek szintén nem volt célja, hogy majdan a tudományos pályára lépjen. Följárt, hogy othon ne lábatlankodjék, no meg hogy, úgy mellékesen a jövődöbeli, iparosnak is szükséges irás-olvasás művészetére ráragadjon. Négy esztendő telt belé, míg a két első elemi osztályon átbaktatott s úri kortársai már rég elhagyták, mikor ő a negyedik osztályba jutott.

Itt vette őt észre a kath. egyház egyik szerény, de lángbuzgalmu papja s a gyermek villogó szemekkel adott feleleteiből más jövődöt olvasott ki. Elment a gyermek szüleihez, s addig járt-kelt kis pártfogoltja érdekében, hogy azt fölvevették a kath. egyház egyik jótékony intézetébe, s kinevelték úgy, hogy utóljára az egykor iparosnak szánt gyermek, a kath. egyház papjainak sorába jutott. Egyháza aztán fölment őt a földi nyüge alul időt s alkalmat adott neki, hogy előbb szülőföldje, utóbb egész hazája multjával foglalkozzék. Végül az ország első tudományos testülete: a Tekintetes Akadémia is kiterjeszté rá figyelmét.

Előbb egyik művét tekintélyének szárnyai alá vevé, utóbb másik, bár még befejezetlen művét pályadíjjal jutalmazá; a mult évben pedig levelező-tagjául választá.

Olyannak tetszik ez tán Tekintetes Akadémia, mintha mesét mondanék; pedig az utolsó betűig igaz. Az a gyermek, ki 32 év előtt a fürdőből iskolává vált épület küszöbét átlépte s a kiről akkor senki sem hihette, hogy valaha író tollat fog kezébe, itt áll a Tekintetes Akadémia előtt, hogy forró köszönetet mondjon a nem remélt, de nagybecsűlt kitüntetésért a M. T. Akadémia II-ik osztályának levelező tagjává történt megválasztásáért.

Hálám és köszönetem némi jelül fogadja kegyesen a Tekintetes Akadémia e szerény értekezést a pusztaszeri monostor kegyurairól. Tudja úgy is minden igaz magyar, hogy Pusztaszeren épp a lepergett évben, Magyarország ezredéves fennállásának ünnepén nemzetünk emléket emelt. Ez új, alig most készült emlék beszél azokról, kik a jogot s alkotmányt nemzetünk legfőbb kincséül tartják s kik erre utódaikat is figyelmeztetni óhajják, én meg hadd beszéljek azokról, ki e most készült ezredévi emlék-mű létesítésére az első lökést és alkalmat szolgáltatott; hadd beszéljek azokról, kik 7—8 századdal ezelőtt e helyett, Magyarország ez áldott pontját a keresztes művelődés egyik áldásos intézményével, a monostorral megjelölték, a feledékenység átkából főként ezáltal megóvták, a beszédes mondának s az édes haza szeretetnek szentelt pihenőjévé tevék.

A vármegyék szava

A liberális színváltoztatás és szózavarás remek példáját mutatja a »Politikai Hetiszemle«. Ez a jeles kis újság, mely eleintén félig ellenzéki félig kormánypárti volt s végre is a kormányhoz állott, legutóbbi számában hevesen kikel az ellen, hogy Fejér, Heves és Somogy vármegyék kérvénnyel fordultak a képviselőházhoz a quóta felemelése ellen. Azt mondja mindezek előtt, hogy ezen kérvényeknek nincsen semmi súlya, mert a vármegyei törvényhatóságoknak nincs akkora értelmi és erkölcsi erejük, hogy szavuk befolyással bírjon, hisz ez egy sarkalatos alkotmányjogi elvet sértene meg. A vármegyei petícióknak súlyt és fontosságot legfeljebb azon pártok tulajdoníthatnak, melyek a képviselőházból jóformán kiszorultak. A vármegyei közgyűlésen nem a közönség akarata szokott érvényesülni, hanem egyes klikkek akarata. A vármegyék annyira eszmeszegények, hogy maguktól soha sem jutnak nagy politikai igazságokra. — Bezzeg másképp volt ez az egyházpolitikai törvények tárgyalása idejében. Akkor Wekerlének és az egész liberális sajtónak legnagyobb érve az volt, hogy a közakaratot mi sem bizonyítja érettebben, hogy az önkormányzattal bíró független vármegyék is mind petícionáltak s bizalmat szavaztak a kormánynak. — Köszönjük szépen mindennek előtt azon kijelentést, hogy a vármegyék nem saját kezdeményezésükkel hozták határozataikat, hanem a kormány és sajtójának sugalmazása folytán. Hanem hogy a vármegyék mit fognak szólni ahhoz, hogy ők »eszmeszegények« s hogy politikai dolgokhoz absolute nem értenek, azt nem nehéz elképzelni.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, február 8.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Lehótzky Vilmos, Molnár Antal, Lázár Árpád.

A kormány részéről jelen van: Báró Dániel Ernő.

Napirend előtt elnök bejelenti, hogy Zmes-

kál Zoltán személyes kérdésben kért szót. Kéri hogy ezeket a napirenden kívüli felszólalásokat ne hozzák gyakorlatba, most ez csak kivételes eset lehet.

Zmeskál Zoltán: Mintán a múlt hó 29-én Bécsben volt súlyos beteg fiának ágya mellett, Lehótzkynak rágalmozó vádja ellen nem védekezhetett. Az ő hazafias működését zsenge korától kezdve legjobban ismeri Lehótzky, az ő szomszédja. — Azon a gyűlésen, melyet Szucsányban tartottak, igaz, hogy ott volt Mudrony, Pietor és Polereczky András. De nem volt ott se Hurban, se Dula, se más pánszláv. Ezen az értekezleten szervezték a néppártot. Mudronyt és társait Paulovics kanonok hozta magával, de csak azért, mert azt mondták, hogy az esetre, ha báró Révay Gyula jelöltetik ezen az értekezleten, akkor ők szívesen hozzájárulnak. El is jöttek az értekezletre, fel is szólaltak, de mivel ők kijelentették, hogy a többi nemzetiségek nélkül nem intézkedhetnek, — viszont a néppárt is kijelentette, hogy ők így a nemzetiségekkel politikai kontaktusba nem léphetnek. Megállapodtak tehát Révay jelöltségében, de Révay azt nem fogadta el. Senki se mondhatja, hogy ez paktálás a nemzetiségekkel. Egyébként mivel itt a személyes kérdésen túl nem terjedhet, majd fog ő egybekhez is szólni a holnapi lapokban.

Lehótzky Vilmos: Hogy azon a gyűlésen mért jöttek össze a nemzetiségi vezetők, nem tudja. (Zaj a néppárton. No hát!) De azt tudja, hogy a nemzetiségi újságok vezérezkékkel felhívták híveiket, hogy a néppárt jelöltjére szavazzanak, mert ez a párt áll legközelebb a nemzetiségekhez. Báró Révay különben éppen azért nem fogadta el a jelöltséget, mert ha néppárti is, de a nemzetiségekkel nem akart paktálni.

Zmeskál Zoltán: Kérek szót.

Elnök: Mi ezimen?

Zmeskál: Csak annyit akarok mondani, amennyit Lehótzky.

Elnök: Legfeljebb félremagyarázott szavai...

Zmeskál: Jó akkor félremagyarázom szavaimat. (Viharos derűtség.) Elég az hozzá, hogy Révay Gyulának egy levele van kezében —

Elnök: De kérem, ez nem tartozik ide.

Zmeskál: Hogyne! Révay ide tartozik (Zajos derűtség.)

Elnök: Kérem, kénytelen leszek a szót elvonni, ha nem méltóztatik szigorúan betartani a szabályokat.

Zmeskál: Egyszóval Révay az ő levelében kijelenti, hogy betegsége miatt lép vissza és nem »pánszláv« okokból.

A kereskedelmi tárcza.

Ferlicska Kálmán elismeréssel szól a miniszter szakismeretéről s hosszabban beszél a kisiparosok asszociációjáról. Szól azután az ipartestületekről, melyek haladásához az ipartestületi jegyzői osztály reorganizációját is szükségesnek tartja s illetőleg államosítását kívánja. A költségvetést elfogadja.

Kossuth Ferencz: Helyteleníti, hogy az előadó nem beszél, a miniszter pedig mindig csak a végén beszél. Szól azután kereskedelmi és ipari helyzetünkről. Mindaddig, míg önállóságunk biztosítva nincs, mindaddig mi Ausztriával csak kompromisszumokat köthetünk, ez pedig csak jogaink feladásával, kárunkra történhetik.

Magyarország speciális földművelő ország. De fájdalom, a földműves osztály, a kisgazda mind jobban tönkremegy. Nagy veszedelmet rejt ez magában.

Hagyjunk fel azzal a képzelődéssel is, hogy Magyarország és Ausztria fogyasztási tekintetben egymásra vannak utalva. Statisztikával bizonyítja, hogy az osztrák behozatal által, 3 év alatt 82 millióval károsodtunk. Mivel biztosítsuk magunkat? Talán a kereskedelmi szerződésekkel, melyeket a külügyminiszter közbejöttével csinálnak? Hiszen tapasztaljuk, hogy minden ilyen szerződés csak kárunkra van. Magyarországból bőr, selyem és gyapjú-árúért a jövődőt tiz alatt, amelyre a vám-és kereskedelmi szövetséget meg akarják kötni, — az eddigi statisztika szerint két ezer milliót felüli összeg megy át Ausztriába. Ez elviselhetetlen; milyen hasznára volna ez Magyarországnak, ha itt volnának ilyen gyárak felállítva. — Így vagyunk minden téren, a gabonaneműekben is, ugyszintén a baromfiak terén is.

Szól ezután arról a hírről, hogy az osztrákok be akarnak avatkozni a mi vasúti tarifánkba is. Ez már netovábbja az osztrákok önkénykedésének! — Attér ezután a közutak ázsiai állapotára. Daczára annak, hogy az utmérnökök, uti-biztosok stb. tetemesen szaporodtak, az utak a lehető legrosszabbak. Az utakat csak általánosságban kapargatják. Ez helytelen utkezelés. Elismeri a keresk. miniszter jóakarátát, de helytelen módon cselekszi, amit cselekszik. — A kisipar terén nagyobb tevékenységet kér kifejtetni. Lehetne felállítani fonalgárat is. Szól ezután a kereskedelmi miniszteriumról, mely temérdek összegbe kerül s nem felel meg céljának. A kereskedelemre nagy súlyt fektet, ezt kellene fejleszteni. — Szól még az állami gyárakról s végül kijelenti, hogy a helytelen kereskedelmi politika a 67-es alap

A hosszú, de mindvégig érdekes, nagy tudományos apparatusal kidolgozott értekezés bő tartalmából közöljük a következőket:

Értekezésében először is kimutatja a szerző, hogy a régi okiratokban és krónikákban Boor és Kolán vagy Kalán néven emlegetett nemzetség tulajdonképp egy nemzetség vala s így az a magyar nyelv mai hangtörvényei szerint Bár-Kalán nemzetségnek hívandó. Ez volt a puszta-szeri monostor kegyura az Árpádkorban, a belőle kiágazó családok pedig kegyurai voltak 1301-től kezdve 1471-ig. A Bár-Kalán nemzetség őse a leszármazóinak számából és birtokaiknak elosztásából itélve 1110-40 évek táján élt s így a puszta-szeri monostor alapítása is ez időre tehető.

Röviden elsorolja aztán a puszta-szeri monostorra vonatkozó adatokat. Ezek közül legérdekesebb az, hogy e monostort 1318-ban a király, I. Károly is meglátogatta.

Attér aztán a Bár-Kalán nemzetség 1300 év előtt élt tagjainak ismertetésére. Kimondja abbeli megyőződését, hogy a Névtelen jegyzőtől felsorolt ős magyar hét vezér egyikének, Ondnak vagy Andnak fia Ete és a magyarokhoz csatlakozó kun vezérek egyike: Ete, a valóságban egy személy volt, a XII század közepén élt s így ennek révén Ond vagy And, Ete és ennek fia Eöd vagy End, mint a Bár-Kalán nemzetség tagjai valának. Ki mutatja és nemzedék rendileg összeállítja, aztán a Bár-Kalán nemzetség 1150—1300 években élt és okiratilag ismert tagjait. Ezek közül legjelesebb volt Kalán 1190—1218 pécsi püspök. Oly ki-

váló tehetség lakott e püspökben, hogy III. Béla Horvát-, Dalmát- és Tótország kormányát bízta rá, a pápa pedig személyére nézve érseki paláttal tüntette ki; az esztergomi érsekséget azonban irigyeinek és ellenségeinek rágalmai, főként pedig Imre király haragja miatt nem nyérhette el. Említésre méltók még I. Nana fia Pósa, ki 1222-ben egy ideig a királyi udvarbíró (országbíró) vala s ennek fia II. Nana, ki a margitszigeti kolostor gazdaságának egyik alapvetője vala. Fölsorolja és lehetőleg földrajzilag is meghatározza a szerző e nevezetes nemzetség birtokait, végül pedig kitér a Bár-Kalán nemzetség leghírhedtebb, a magyar közönség előtt leginkább ismert tagjára Bánk bánra. Azért hagyta utoljára, mert Bánk bánnak a Bár-Kalán nemzetséghez való tartozása csak 1358-ban följegyzett hagyományon alapszik s eddigelé e hagyomány a hivatalos iratokból vagy Bánk bán birtokviszonyaiból nem igazolható. Nem akarta tehát a szerző Bánkot egy sorba állítani azokkal, kik kétség-telenül a Bár-Kalán nemzetség sarjai valának.

Mindamellettt összefoglalja és okiratokkal igazolja a szerző mindazt, a mi Bánk személyére, birtokaira vonatkozólag eddigelé egykorú hiteles kütfökből meg volt állapítható, sőt egész új fényt vet Bánk részvételére Gertrud királyné megöletésében azon fölfedezésével, hogy Bánkot még a szörnyű gyilkosság előbb megfosztotta a királyi udvar nádorságától és pozsonyi ispánságától. E szerint Bánk részvétel a bosszú, de nem a férfi becsületében megsértett, hanem a megbukott kormányférfi bosszúja művének tűnik föl.

Az értekezés kétharmadát a Bár-Kalán nemből kiágazott családok ismertetése foglalja el. Ezen családok voltak az Émeni, Ellösy, Szent-szálvatori, Báry és Szeri Pósa (Pósafy) családok. Az Émeni család történetében sokat foglalozik a szerző a régi Baranyamegye helyrajzával s kimutatja, hogy a régi Émen falu egy a mai Vémend, Személy vagy Szemény falu pedig egy a mai Szébenynyel. A Szent-szálvatori család ismertetésében pedig levezeti a halgatót a régi Valkó vármegye földére, azon ránk magyarokra nézve szomorú területre, hol a régi magyar Monostor helynévből Nustár. Borszóból Brsadin lett s kimutatja, hogy a rég élt Szent-szálvator város a mai Nustártól (Szerém m.) délre esett. Az Émeni és Ellösy család történetében ismerteti a szerző azon nagy pert, mely a korán kihalt Émeni örökség felett keletkezett, de egyszersmind azon a törökök, husziták, oláhok ellen vívott harcokat is, a melyekben az Ellösy család tagjai hazájukat védve részt vettek. Az öt család közül legifjabb s mégis legkiválóbb a Szeri Pósa család vala. Ennek tagjai mint krassómegyei főispánok, mint kiváló katonatisztek kiváló érdemeket s Arad- Temes és Krassó megyékben nagy uradalmakat is szereztek. A család utolsó tagja Hunyady Jánosnak fegyvertársa utóbb mégis a Hunyady-háznak egyik ellensége vala. A Pósa család birtokainak fölsorolása, földrajzi meghatározása s 4 oklevél közlése fejezi be az értekezést. Ez utóbbiakban a szerző főleg Csongrád megye annyira elhanyagolt múltjához óhajtott adatokat szolgáltatni.

következménye, amely ellen folyton fognak küzdeni. A költségvetést nem fogadja el. (Helyeslés a szélső balon.)

Öt perc szünet.

Szemere Attila: Kossuth felszólalását mint üdítő oázist tekinti, most, midőn a politikai szenvedélyek uralkodnak. A kisipar hanyatlásának azonban nem a 67-es alap az oka. Sok más oka van, köztük a legfőbb: a magyarnak szívós ragaszkodása a földhöz. (Ez igaz! a szélső balon.) Semmi sem jellemzi jobban a magyart, mint az az anekdota, mely elmondja, hogy egy angol egy késesnél 5000 halas bicskát rendelt meg s a késes azzal utasította vissza a rá nézve óriási megrendelést: Hát a kukoriczámát az angol fogja bekapálni? (Derűtlenség.)

Szól ezután az ipartestületek, gyűlések működéséről. (Helyeslés a jobbon.) A magyar iparos meg van szokva, hogy a szomszéd vásárookra vigye termékeit. Így a vásárok roppant elszaporodtak s a kisiparosok 70 perzentje veszteséggel jön haza a vásárokról. A vásárokat szigorúan meg kell rostálni. — Szól ezután a szövetkezetekről. A kormánynak nem szabad a szövetkezetek igazgatásába vagy szoros beléletebe avatkozni, mert akkor azok nem tudnak prosperálni. — Hogy iparunkat mi teremtheti meg: azt megmondhatja. Nem az, hogy menyit veszünk be a budgetben annak segélyezésére. Hanem az, hogy a külföldi tőkét és a takarékpénztárakban ugyszólván uzsorár elhelyezett pénzeket az ipar felé tereljük. (Helyeslés.)

Szemere Attila azt hangsúlyozza, hogy szemben azon hírekkel, melyek Ausztriában a mi gazdaságunkról terjesztetnek, szükségesnek tartja kimutatni és bebizonyítani az osztrákok előtt, hogy mennyire elszegényedett az utolsó években Magyarország. (Általános tetszés.)

Ezután Horánszky interpellál Dárday Sándor fumei küldetésére tárgyában.

Sal Ferencz lemondása.

Lapunk főhelyén foglalkozunk a polgármester lemondásának jelentőségével. Az okirat, melyben lemondását tudatja a főispánnal és a törvényhatósági bizottsággal, a következő:

*Tekintetes Törvényhatósági Bizottságnak
Nagyváradon.*

Kérvénye

Sal Ferencz polgármesternek, nyugdíjazása tárgyában.

Méltóságos Főispán Ur!

T. Törvényhatósági Bizottság!

Midőn 1875-ik évben akaratom ellenére a város polgármesterének megválasztottak, tekintve fiatal koromat, köteletségemnek tartottam ez állást elfoglalni; most azonban, tekintve előrehaladott koromat és a /. alatti bizonylat szerint megtámadott egészségemet, azt teszem most, mit életemben soha nem tettem, hogy kérjem önöket, miszerint ezen terhes hivataltól, melynek megfelelni képes nem vagyok, méltóztassanak felmenteni és mert a nyugdíjalaphoz a befizetéseket pontosan teljesítettem, méltóztatnának nyugdíjazásomat elrendelni.

Tisztelettel

*Sal Ferencz,
polgármester.*

A kérvényhez mellékelve van a következő orvosi bizonyítvány:

Orvosi bizonyítvány.

Alulírott igazolom, hogy az általam megvizsgált Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester ur a hivatalával járó szellemi munka következtében idegrendszerének általános gyöngülésében és ezzel karöltve jelentkező szédülésekben és emésztési zavarokban szenved. Betegsége, ha életmódján nem változtat, okvetlenül súlyosbodni fog.

A javulás évekre terjedő rendszeres gyógykezelés, de főleg a szellemi és testi nyugalom mellett várható.

Nagyvárad, 1897. febr. 3.

Dr. Hoványi Ferencz.

tiszti főorvos.

E lemondás híre persze azonnal megindultak a kombinációk az új polgármester személyére vonatkozólag. Egyik helybeli lap nem kevesebb mint 7 jelölttel állott elő, kik azonban egynek kivételével a komolyan gondolkodó s a városi s társadalmi viszonyokat alaposan ismerő ember előtt, komoly kombinációba egy percig sem jöhetnek. Nem mintha egyéni képességük, társadalmi állásuk folytán erre alkalmasok nem volnának, de elfoglaltságuk s jelenlegi hivataluk folytán egyikük sem gondol arra, hogy ez állást elfoglalja. — Nem akarunk a személyeskedés terére lépni, hanem ismerve a város viszonyait határozottan merjük állítani, hogy a jelöltek, kik egyébként első pillanatra talán a legalkalmasabbaknak látszanak, részint nem is igen fognak pályázni s esetleges felkérésük esetén is határozottan visszautasítanak a felajánlott kitüntetés, részint pályázatok esetén nem nyernék meg a többséget.

Habár — mint hírlík — a f. hó 11-iki városi közgyűlés nem fogja elfogadni a lemondást s egy évi vagy félévi szabadságot fogadni a nyugalomba menni óhajtó polgármesternek s így a jelölt — kérdés — elveszti szorosán véve aktualitását, mindazonáltal, kik jól ismerik Sal erős elhatározását, tudják, hogy a polgármester szilárdul fog ragaszkodni kívánságához, mit különben bizonyít némileg magának a lemondásnak stilizálása is.

Már hónapok óta rebesgették, hogy a polgármester lemond, de mindenki azt hitte, hogy szándékát nem fogja oly hirtelen megvalósítani s bevárja legalább 25 éves szolgálati idejét. Február első napjaiban azonban végleg megérlelődött benne a lemondás eszméje és személyesen felkereste dr. Hoványi Ferencz városi főorvost, hogy orvosi bizonyítványt állítson ki részére s határozottan kijelentette, hogy lemond, nem akar többé a városi ügyekkel foglalkozni, mert nem akarja, hogy a nagyvárad állandó színház bekövetkező fiaskója az ő nevéhez fűződjék. Rendkívül ideges ember s nagyon bántják azok az apró csipkedések is, melyeknek különösen ez utóbbi években lett kitéve, inkább visszavonul, mert »jobb már nekem csak szőlőműveléssel foglalkoznom« mint tréfásan mondá s az általános ismeretes, hogy ha valamit feltesz magában, ahhoz makacsul ragaszkodik.

Vasárnap délelőtt Dús László városi főügyész útján adta be a városhoz lemondó kérvényét. A tisztviselők körében, bár nem jött egész váratlanul, *nagy lehangoltságot* keltett a lemondás ténye. Nem egy tisztviselőnek könyek toltak a szemébe. Őszinte, igaz megnyilatkozása volt ez azon mély tiszteletnek, hártalan ragaszkodásnak, a melylyel a városháza összes tisztviselői, alkalmazottai a távozni készülő polgármester iránt viseltetnek.

A főispánhoz személyesen nyújtotta be lemondását, ki szintén erősen igyekezett megingatni szándékában, azonban hasztalanul.

Bevégzett ténynek tekintjük tehát, hogy a csütörtöki közgyűlésen is ragaszkodni fog lemondásához s hogy tehát márcziusban polgármester választás lesz.

Mérlegelve a városban kombinációba hozott jelöltek, irányadó körök dr. Sipos Árpád jogtanárban látják Nagyvárad jövő polgármesterét. Sipost nemcsak nagy univertalis

jogi, különösen magánjogi tudása, de társadalmi állása, közkedveltsége s a nagyvárad viszonyok alapos ismerete továbbá váradi hegyek szőlészeti viszonyainak ismerése s a pénzügyi és iskolai dolgokban való jártassága egyaránt képesítik a polgármesteri állásra.

A másik számbavehető jelölt **Hlatky Endre** ügyvéd lenne, kinek megválasztása fellépése esetén, kétségen kívül áll.

Teljesen hiteles forrás után azonban azt kijelenthetjük, hogy Hlatky semmi szín és körülmények közt sem hajlandó e tisztséget elfogadni. Tehát minden további szószaporítás az ő személyére vonatkozólag hiábavaló. Vannak ugyan némelyek, kik reménykednek, hogy Hlatkyt erre rábírhadják azzal, hogy a polgármesteri fizetést erősen felemelik a belügyminiszterhez intézendő külön kérvény útján — ez azonban még akkor is igen kétséges.

A többi jelöltek közül még **Dus László** és **Rácz Mihály** vehető kombinációba, ha ugyan a közeli napokban fel nem tűnik egy olyan jelölt ki még a »bizonyosnál is bizonyosabb«.

Annyi azonban kétségtelen, hogy Nagyváradnak jelen pénzügyi viszonyait tekintve olyan polgármesterre volna szüksége, ki erős kézzel vezesse a város ügyeit, mert a székesfehérvári állandó színház esődjé ijesztő példaul áll a nagyvárad leendő állandó színház előtt, de más egyéb viszonyokat is tekintve Nagyvárad tisztviselői fizetés emelés, csatornázás, kaszárnya építés, városház és iskolák építése stb. előtt áll. Ezekhez pedig milliók kellene. — Nagy körültekintés és óvatosság szükséges tehát, hogy a város pénzügyi egyensúlya megmaradjon, — sőt javuljon. Másrészt olyan ember kell, ki a város érdekeit szem előtt tartsa s a kormánytól igyekezzék minél nagyobb előnyöket szerezni a város számára.

Bizzunk a jövőben, hogy a márcziusi közgyűlés megtalálja ezt a férfit.

A gázvilágítás kiterjesztése.

Nagyvárad város közvilágítása olyan kezdetleges, hogy bátran beillenék valami kis mezővároskába. A főutcai Auer-égők jók, de már a félrébb eső utcákban egymástól pár száz méter távolságra pislognak a petroleum mécskek.

Ennek az állapotnak tarthatatlan voltát végre valahára a városházán is belátták.

Busch Dávid főmérnök most előterjesztést tett, a melyben 22421 méter csőhálózattal javasolja a gázvilágítást kiterjeszteni.

A főmérnök a következő utcákra akarja a gázvilágítást:

V.-Olasziban.

Kis-utca, Nyomda-, Borz-, Patak-, Posta-, Kovács-, Szigligeti-, Szent-János utca, (alsó rész), Uri- (alsó rész), N.-Füredő-, N.-Pereczes-, K.-Párizs-, N.-Párizs-, K.-Pereczes-, Széles-utca (északi része.) Káptalan síkator, a vasutáll. előtt, Hidegser és Kálvária-utczák, a vasutig, N.-Kut, Lakatos-, Pál-, Kereszt-, Háromrózsa síkator, József-utca, Muzeum-ut, N.-Párizs-, Porond-utca.

V.-Váralján.

Az Echerolles ház előtt a piac téren, a nagyvásártéren két kereszt-ut, Kapuczinus-ut, Sőház mögötti töltés, a sőház előtt, a közraktár mellett, Liliom-, Várház-utca, Gilányi-sor, Széna-utca, Bogár-, N.-Malom-, Erzsébet- és Gyár-utca.

V.-Velenczén.

Kolozsvári-utca alsó része, Czigány-, K.-Hid, K.-Szőlős-, Nagy-Szőlős-utca és a vasut állomáshoz vezető út.

V.-Ujváros.

Timár-, N.-Körözs-, (alsó rész), Nap-, F.-Kaszárnya-, F.-K.-Teleki-, A.-K.-Teleki-, Gyep-, Hármás-utca, Kápolna-tér, Nyárfa-, Ór-, Zár-sikátor, N.-Magyar-, K.-Magyar-, A.-Pecze-, Hentes-, K.-Pecze-, Rózsa-, Liget-, Várház-utca, a Rhédey-kerti új ut, az aradi ország-ut, a Dudek- és Sörház-sikátor.

Azt hisszük azonban, hogy egyhamar nem fogja a várost ezt a tervezetét megvalósítani.

UJDONSÁGOK.**TÁJÉKOZTATÓ.**

Február 10. A „Szabadság” sajtópere.
17. Bittner Ferenc sajtópere Szügyi József ellen.

* **Ebéd Nogáll püspöknel.** Nogáll János fényes ebédet adott vasárnap délben, melyre a helybeli kir. kath. jogakadémia összes tanárai és Dr. Székely István akadémiai hitszónok voltak hivatalosak.

* **Az első közig. bírósági ügy.** Tegnap érkezett meg Biharvármegye iktató hivatalába az első ügydarab, a mely az új közigazgatási bírósághoz megy fel döntés végett. Ezzel is szaporodott a munka a megyénél s külön iktatókönyvet nyitottak a bíróság ügyeinek. Az első ügy egy felebbezés. Szerep községe, ugyanis félelmesnek találja, hogy a község határában gróf Korniss Károly és Schwartz Zsigmond birtokosoknak engedélyt adott az alispán mint egy száz kisebb-nagyobb gát és töltés építésére s ennek költségeihez a községnek is hozzá kell járulni. Felebbezésüket a közigazgatási bizottság már elutasította, most a harmadfoku fórumhoz: a közigazgatási bírósághoz felebbeztek.

* **A tiszteletbeli címek használata.** A belügyminiszter egy Temes megyében felmerült eset alkalmából elrendelte, hogy a közigazgatásnál a főispánok által kinevezett tiszteletbeli tisztviselők jogai és címei mindig az általános tisztújítás idejéig vannak érvényben s ha ekkor a főispán által új kinevezéssel meg nem újítatnak, önként megszűnnek.

* **A Kiszfaludy-társaság nagygyűlése.** A legelső magyar szépirodalmi társaság tegnap tartotta évi nagygyűlését az akadémia nagy termében Gyulai Pál elnökle alatt. A gyűlés megnyitóját az elnök tartalmas beszéde képezte, melyben az irodalmi nyelvezetről emlékezett meg régibb és újabb írónknál erősen kritizálva a mai újságírók pongyola stílusát is. A szép beszédet zajosan megélejezték. Utána a titkári jelentés és Beöthy Zsolt tanulmánya következett Erdélyi Jánosról. Lévy József költeményét Kozma Andor szavalta élénk hatás mellett. Utolsó pontnak a Berczik Árpád tréfas elbeszélése maradt. A pályázatok eredményéről Beöthy Zsolt referált a gyűlésnek. E szerint az 500 frtos Lukács Krisztina díjat Varga Gyula nyerte. Idegen fordításokkal díjat nyertek Radó Antal, Déry Gyula és Kabos Ede szatmári főgym. tanár. Arany János élettrajzána megírásával Négessy Lászlót bízták meg. A közgyűlés után kedélyes lakoma volt az István főherceg szállodában.

* **A jogügyi bizottság ülése.** Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága tegnap délután ülést tartott. Jelen voltak: Dús László elnök, Tóth Márton, dr. Sonnenfeld Zsigmond, dr. Horványi Gyula, Szokoló Tamás, Kunyhóssy János. A realiskola víz- és gáz berendezésére nézve azt véleményezik, hogy annak költségeit köteles a város viselni. — Dr. Berkovits Ferenc indítványát az ügyrend megváltoztatására nézve azzal terjesztik vissza a tanácshoz, hogy az

előbb dolgozza ki az új ügyrendet, akkor tárgyalás alá veszi a jogügyi bizottság. — Zemplén megye feliratát egy gör. kath. magyar püspökség felállítására iránt, melegen pártolni véleményezik.

* **Nagy idők tanuja.** Nagyszalontán egy öreg 48—49-iki honvéd százados, Csáky György szenderült jobblétre. 71 évig élt s 1848—49-ben jelentékeny szerepet vitt. Teme-tése nagy részvét mellett tegnap ment végbe Nagyszalontán.

* **Requiem b. Gerliczyért.** A két évvel ezelőtt elhunyt boldogemlékü főúr: b. Gerliczy Felix lelkiüdvéért tegnap délelőtt gyász isteni-tisztelet volt az olasz plébánia templomban. Az első padsorokban jelen voltak a Gerliczy és Echerolles-Krúspér család tagjai, Szegedy György cs. és kir. kamarás, továbbá Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester, Faliczky Viktor stb. A templom hajójában nagy gyászpompával volt felállítva a katafalk. A gyászmisért Dencs János cz. kanonok végezte segédlettel.

* **Műkertészet a huszár kaszárnya mellett.** Az újvárosi községi elemi iskolát, tudvalevőleg arra a telekre akarják építeni, a hol jelenleg Jelinek Ferencz jeles műkertész telepe van. Jelinek tekintettel erre, kérvényt adott be a városhoz, a melyben, nehogy telep nélkül maradjon, kéri, hogy a város adja el részére örök áron a huszár laktanya és a Rhédey-kert között elterülő földet. Kész érte 3000 frtot fizetni. Jelinek itt akar egy nagyszabású műkertészeti telepet berendezni.

* **A nemzeti kaszinó Széchenyi-lakomája.** A legnagyobb magyar emlékének minden esztendőben szentel egy-egy napot a nemzeti kaszinó, mely szintén az ő egyik alkotása. Ezen évforduló napokat országos jelentőségűekké teszi az az ünnepi beszéd, melyet, kezében a Széchenyi-serleggel, a kaszinónak s egyúttal a közéletnek egy-egy jelese szokott megtartani. Az idén Szemere Miklós volt a díszszónok, a ki párhuzamot vonván Széchenyi kora és a mai idők között, kemény szavakban ítélte el társadalmi viszonyainkat, a közélet súlyedését. Szemere beszédjének, mely azzal végződik, hogy: „nem boldog ma a magyar“ kétségkívül élénk visszhangja támad az egész országban. A Széchenyi-lakoma különben ezúttal is gyűléssel kezdődött. Az ünnepi gyűlés megerősítette az 1897-re választott igazgatókat. Ezek: Eszterházy Mihály gr., Beöthy Ákos és gr. Andrassy Aladár. Választmányi tagok: gr. Bethlen Gábor, gr. Csáky Albin, gr. Festetics Pál, Hollán Ernő, Josipovich Imre, Keczer Miklós, gr. Andrassy Tivadar, Kubinyi Árpád, gr. Karácsonyi Jenő, báró Révay Gyula, Szemere Miklós, gr. Szapáry István, gr. Széchenyi Aladár gr. Teleky Gyula, Tóth Vilmos, br. Vécsey József, gr. Zselénszky Róbert. A választások után jött az ünnepi lakoma. Szemere M. fentebb ismertett beszédjét a harmadik fogás után mondta el. Ezenkívül még csak egy felköszöntő volt a Beöthy Ákos-é; a Kaszinó egyetértéséért ivott.

* **Igazolt törvényhatósági tagok.** Biharvármegye igazoló választmánya tegnap délelőtt, Papp János megyei főjegyző elnökle alatt. A diószegi kerületben megyebizottsági tagnak megválasztott Balassa Istvánt és az illyei kerületben megválasztott Dr. Bán Gyulát igazolták.

* **Lemondó körorvos.** Dr. Radó Lajos árpádi körorvos beadta a főispánhoz állásáról való lemondását s Czeglédre tette át lakóhelyét.

* **Egy polgármester jubileuma.** Nagy fényvel ülte meg Vasvármegye főispánjának, Reiszig Edének, (ki néhány évig Békésben is volt főispán) huszonöt éves közzolgálati jubileu-

mát. A megye ez alkalommal diszközgyűlést tartott, hol a főispánt ovációkban részesítették. Károlyi Antal alispán mondta az első üdvözlő beszédet, utána Ernuszt Kelemen üdvözölte a főispánt a megyebizottsági tagok nevében, Horváth István prépost-plebános a megye közönségének nevében. Az ünnepelt tiszteletére délben nagy bankett volt. Az ünnepeltet a kormány, a miniszterek és számos előkelő férfiú táviratban üdvözölte.

* **Nyugalomba vonuló főjegyző.** Szacs vay Elek Sarkád város főjegyzője beadta nyugdíjaztatása iránti kérvényét.

* **Baleset a tornateremben.** Ilyen című vasárnapi ujdonságunkra vonatkozólag Rátkay József tornatanártól helyreigazítást vettünk. Midőn e helyreigazítást az alábbiakban adjuk, csak annyit jegyzünk meg, hogy nekünk távolról sem volt szándékunk Rátkay tornatanár ur ellen a hirből folyólag valami gondatlanságra következtetni, sőt ellenkezőleg mindig meg voltunk győződve, hogy olyan lelkiismeretes és felelősségteljes tanár, mint ő, nem igen van sok az országban s ha történik is 4—5 évben valami kisebb szerencsétlenség, annak sohasem ő az oka. F. é. február 6-án d. e. 11 órakor, az első emeleten levő tanteremből vonult haza a 4-ik osztály. Az első emelet első lépcsőjén Nebenmayer Antal 4-ik osztálybeli, különben igen csendes természetű tanuló, valószínűen minden szándékos és rosszindulat nélkül, megtaszította Suhajda nevű tanuló társát, ki a rajta levő hosszú felöltőben is megbotolván, előre esett. Kő lépcsőre arccal előre esni okvetlenül nehéz következményekkel jár. Nevezett tanuló a kapott ütése következtében ott a lépcsőn ájulásba esett. Osztálytársai emelték fel és hozták be a tornaterembe, hogy rajta segítsék. Szombat d. e. 11—12-ig, az első 6 osztály lévén tornaórán, e kis tanulók segítségével mellett nyomban elvégeztem mindazon teendőket, melyekből gyakorlati vizsgát is tettem, mielőtt torna-művezetői oklevelem megkaptam. A szerencsétlenül lépett tanuló mind a két kézfejen, térdén és homlokán kapott, vér aláfutást eredményező ütést, és a felső ajakon belől jelentéktelen hártya-csattanást. Már a tanóra rend, kizárván a korlától leesést, nevezett tanuló, ugy a testi gyengeség, mint az egyéni félelem miatt, ez ideig a korlátot soha nem is volt. A főgymnasiumban eltöltött, most már huszadik éven, a bekövetkező bajt előre megmondottam. Az ellen, még veszekedéssel is elvégeztem a kellő intézkedést. Az ifjuság ezt eléggé tudja. Hogy az egyetlen baleset után, felmentés iránti kérvények lesznek benyújtva, alig hiszem. Diák-ságunk nagy zöme nem tartja nehéznek, veszélyesnek és kellemetlennek a tornaórát. A kik esetleg mégis így nyilatkoznak, ama kevesek közül kerühetek ki, a kik hetyke s néha közveszélyessé válhat magaviseletük folytán osztálykönyvi megrovás előtt állanak. Kiváló tisztelem nyilvánítása mellett vagyok Nagyváradon, 1897. február 8. kész szolgálója: Rátkay József.

* **Betörés egy takarékpénztárba.** A biharmegyei Zsáka községben a »zsáka-vidéki« takarékpénztár helyiségébe e napokban ismeretlen tettesek betörték. A tettesek a takarékpénztár utca felőli ablakán másztak be s a Wertheim szekrényt akarták feltörni. Az ajtaját feszegették is, de a kísérlet nem sikerült. Ekkor a többi apróbb pénztárakat törték fel s mintegy 30 frt készpénzt elvittek. A csendőrség nyomozza a tetteseket.

* **A »Gazdakör« alakuló gyűlése.** A legszébb előjelek közt és a leglelkesebb hangulatban alakult meg tegnap Várad-Velenczén Nagyvárad legifjabb társas egylete: az ezen város-rész gazda polgáraiból tömörült »Gazda kör.« A templomtéri Krupka-ház helyiségei, hol az alakulás megtörtént, színültig megteltek az érdeklődő tagok soraival, kik mindvégig lankadatlan figyelemmel kísérték a gyűlés nevezetesebb mozzanatait. Midőn az egylet rokonszenves derék elnöke Kiss Elek a gyűlésen megjelent,

viharos eljenzéssel fogadtatott. Kiss Elek olyan programot adott megnyitó beszédében, melylyel mindenkit magával ragadott. A hazaszeretet, a vallásos érzület fejlesztését, a felekezetek közti béke ápolásával, a gazda osztály önképzését és társadalmi színvonalának emelését tüzte ki az egyet irányelvei gyanánt. A lendülettel és megkapó közvetlenséggel előadott programbeszéd valóságos villanyozó hatással volt a megjelentekre, hogy az emberi művelődés elhíntett magvai e körben fogékony talajra találtak. Az alakuló gyűlés felemelő mozzanatai minden ékes szólásnál és frázisnál szebben tanuskodtak arról, hogy ezen kör vezetősége a legnemesebb eszme szolgálatába szegődött és hogy civilizatórius önfeláldozó működése a társadalom s városunk vezető köreinek osztatlan támogatását, jóakarátát méltán kiérdemli. — A gyűlés lefolyása különben a következő volt. Elnök a fentebb vázolt programbeszéd elmondása után rátér az alakuló gyűlés tárgysorozatára. Mindenek előtt felolvastatja az alapszabályokat, mire a tisztikar 3 évre szóló megalakítása következett. Az új tisztviselők ezek: Elnök: Kiss Elek. Alelnökök: ifj. Krupka Károly, Vári Imre. Főjegyző: Ludvig B. Aljegyző: Aranyosi Elek. Könyvtáros: Ludvig József. Körgazda: Bartha Balázs. Választmányi tagokká lettek: Kiss József, Dancs János, Török Sándor, Pánya Miklós, Molnár Gábor, Schmidt Ferencz, Domokos Károly, Koszta Demeter Kántor Imre, Retegeh István, id. Tikos András, Nagy Károly, Papp János, Szőke János, Nánázy Károly, id. Jónás János, Rölich Lajos és Zettel Gyula.

*** Ki tudja elszámolni az adó memeket?** A magyar embert azon áldás érte, hogy két keze minden ujára esik egy adó. A magyar gazda fizet egyenes földadót, házosztályadót, kereseti adót, saját személye, családtagjai és cselédjei után, általános jövedelmi pótdadót, fegyveradót, községi adót, uti adót, felekezeti adót, vízszabályozási adót... és kutya adót. Ha még behoznak egy pár adót, azt már a lábaink ujjain kell elszámolnunk.

*** Névváltoztatás.** Prichistall Kálmán élesdi lakos vezetéknevét »Óvári«-ra változtatta.

*** Minta anyakönyvvezetőség.** Erdélyben van az a derék testület, mely azonban — fájdalom — csak gunyos értelemben vonatkozathatja magára a fentebbi titulust. A medgyesi anyakönyvvezető kérésére ugyanis Medgyes város a következő hivatalos órákat tüzte ki az anyakönyvvezetőségénél: Az esketések történnek: szombaton 10—12-ig és vasárnap 9—11-ig; az eljegyzések pedig hétfőn 3—5, délután. Igazi szerencse még, hogy a komótos uraságok azt az órát is meg nem állapították, a melyben Medgyes város polgárul születni lehet!

*** Lutri viccek.** Alig, hogy a lutri eltörlesének híre széjjel ment, megindultak az anekdoták, szójátékok és viccek felette. Ime mutatóba egy néhány: Az ambó megszűnik, de vigasztalódjunk megmarad a jambó. A ternót eltörlik, de megmarad a ternó szövet. A quaternóra ezután csak a quaterka fog emlékeztetni, a quinternóra pedig a quintett és a kalabrák »quint«-je. »Számottevő« ember eddig sem sok volt az országban, de ezentúl még kevesebb lesz.

*** Gyilkos fa.** Megrendítő szerencsétlenségről értesíti lapunkat sarkadi levelezőnk. Pásztor Mihály több társával a közel fekvő dobozi erdőbe ment fáért s egy ledől fa agyonütötte. A szerencsétlen ember azonnal szörnyet halt. A hatóság megindította a vizsgálatot.

*** Rendőri hírek. Elsikkasztott cipők.** Rotenberg Sámuel panaszt tett a rendőrségnél, hogy valami Löwenstein nevű piktor legény két pár vadonatúj cipőjét elsikkasztotta. A rendőrség keresi a tolvajt, ki megugrott e tárgyakal. — **Garázdalkodó legény.** Takács Lajos, a »Széchényi« sörcearnokban addig ivogatott, míg alaposan leszopta magát. Ilyen állapotok között mi telhetett volna tőle más, mint hogy nekiment az ablaknak és öklével összetörte. A bérlő panaszt tett a rendőrségnél. — **Lopás.** Berkes Bertalanré panaszt emelt a rendőrségnél, hogy tegnap délelőtt a folyósóról 3 párnáját ellopták. A rendőrség megtette az intézkedéseket a tettes kiderítésére.

*** Kert-utcán Markovics Mór parti-áruk raktárában a csődtömegekből megvett áruk, melyek már eddig is 50%-al olcsóbbak, mint bárhol, üzlet átalakítás miatt becsáron alól bármely árban árusítatnak ki, mely ritka kedvező alkalomra a nagyérdemű közönség b. figyelmét felhívjuk.**

Tetten ért hamisító.

Hamis vasuti jegyek.

— Saját tudósítónktól. —

— febr. 8

Néhány nap előtt egy igénytelen kinézésű uriasan öltözködött ember állt meg az indóház előtt s titokban vasuti jegyeket adott el.

Sokan kételkedve néztek a titkolózóra, de voltak olyanok, akik beugrottak a leszállított áru jegyeknek és megvették:

— A nyakamon maradt, nem utazhatom, $\frac{1}{3}$ árát leengedem, ha megveszi.

E szavak kíséretében ajánlotta s néhány értelmesebb ember is vásárolt. Eladott vagy tíz darab ilyen jegyet, melyekkel Budapestig lehetett utazni.

A vonat elindult, az elárúsító pedig kinek nevét nem írjuk ki, nyugodtan tért be az utjába eső vendéglőbe sörözni. Nem tudni foglalkezott-e többször is ily ügyletekkel, de a végtelen lelki nyugalomból az következik, hogy nem első esete volt.

De ezuttal nem is sikerült, mert a szolnoki vasuti állomásnál el fogtak egy egyént, ki *hamis vasuti jeggyel utazott.* Azonban igazolni tudta magát s az illető hatósággal váltott sürgöny folytán szabadra bocsájtották.

Előadta, hogy egy váradi egyéntől vásárolta a hamis jegyet, kit látásból már régóta ismert.

Ez előadás folytán megindították a vizsgálatot s most már teljesen tisztába jöttek az egész esettel. A hamis jegy miatt számos embernek volt kellemetlensége, míg aztán az egész dolog ki nem sült.

A jegyek hamisítója beismerő vallomást tett, csak azt nem akarja elismerni, hogy már több ízben foglalkozott ezek eladásával.

Az iratokhoz van csatolva a korpusz delikti is. Meglehetősen hű másolat s gyakorlott szem sem képes rögtön felismerni, hogy nem valódi. *A rajta levő lebélyegzésről ismerték meg, hogy az egész csak utánzat.*

Az ügyészségnél van a dolog s a hamisítót, szabadlábbon engedték, tekintetbe véve a számos biztonságot nyújtó körülményt.

A szélhámosság ez újabb módjáról, amelyben ártatlanok is meghurcoltatásnak vannak kitéve, — szélteben beszéltek a napokban, annyival is inkább, mivel e bottás elkövetője az intelligens névre tarthatott számot és összekötetései révén a becsületes munkával nagyon könnyen megkereshette volna kenyerét.

Nem kiméljük mi a bűnöst azért, hogy elhallgatjuk nevét, mert az ily tettek elkövetői, nem várhatnak mást a megvetésnél, de tekintetbe vesszük a családját, melyre szintén átháramlana, — bár igazságtalanul is — e megvetés.

A vizsgálat alkalmával felvett jegyzőkönyv alapján, a vád alá helyezése is kimondatott.

I R O D A L O M.

— **Magyar-román szemle.** A Moldován Gergely által szerkesztett »Ungaria« legújabb füzeté változatos és érdekes tartalommal jelent meg. A szerző iparkodott, hogy minél tanulságosabb és gyönyörködtetőbb tartalommal lépje meg olvasó közönségét és ez sikerült is neki. Első helyen Szócs Sándor

értekezik Déva város lakosairól. Hathatós érvekkel iparkodik kimutatni, hogy Déva lakosai egész a XVII-ik századig tisztán magyarok voltak. Bethlen Gábor idejében (1640-50) vándorolt be négy öt román család, a melynek tagjai későbbben annyira elszaporodtak, hogy képesek voltak maguknak templomot építeni. Érdekesek azok a feltételek, a melyek mellett Sóti a református predikátor megengedte a románoknak, hogy a reform. templom területén templomot építsenek: keresztet nem fognak használni a templomon kívül; a reform. egyház rés ére kötelesek dolgozni ép úgy, mint bármelyik református; nem fognak előbb harangozni, még a reform. toronyban a várossal fognak tartani. Ezek a pontok későbbben nem tetszettek a románoknak, miért is felmondták az engedelmességet, a minek hosszan tartó per lett a vége.

Szadeczky Lajos beszéli el azután gr. Zichynek Ázsiában történt kalandjait. Oly szépen festői alakban írja le az expedíciót, hogy az embernek önkénytelen az ezer egy éjszakában leirt tündérország jut eszébe. Az ázsiai népek viszonyait oly élénk színekkel rajzolja le, hogy az ember lelki szemei előtt vonulnak el azok a festői csoportok, amelyek jellemzik kelet népeit. A gróf utazásának minden egyes pontját, a legnagyobb részletességgel határozza meg.

Beothy Zsolt »Zalán futása és a Két szomszéd vár«-ról az az Vörösmarty első és utolsó irodalmi termékéről értekezik. Összehasonlítja a két irodalmi terméket és mindegyiket méltatja. Zalán futása a fiatal, a hazaszeretettől lángoló kedély kinyomata. Gyönyörű színekkel írja le a nemzet történelmét. A tanulságot összeköti az élvezetessel. Tagadhatatlan tény, hogy a »Zalán futása«-nak vannak folytatásai, amelyeket a »Két szomszéd vár«-nál hiába keresünk. A költői tökély magaslatát érte el Vörösmarty utolsó irodalmi termékével. — Hazánk legnagyobb novellairójának, Jókainak, — Kételtű — című novelláját román nyelvre fordította Pap János. A fordítónak dicsérettel tartozunk, amennyiben hűen adta vissza az eredeti szöveget. Különösen Vörösmarty — Szózatával — érdemelte meg a dicséretet, amit román nyelvre fordított le. — Azután Dr. Gyulai Farkas »A tanult világ számokban« című cikkeiben adatokat hoz fel, amelyekből kitűnik, hányan látogatják az egyetemeket. Fővárosunkban a szerző szerint 4497 hallgató van, Kolozsvárt 702. Városunkban 135-en látogatják a jogakadémiát. A statisztikai adatokból kitűnik, hogy Magyarországi műveltség dolgában nem maradt hátra. — Dr. Márki Sándor — Váncsok és a Váncsalfi Jurák — című közleményében igen érdekes adatokat hoz fel arra nézve, hogy a XIV-ik században létező községekben a helynevek magyarok vagy pedig magyaros képzésűek voltak. — A szerző Jancsó Benedek könyvét bírálja és ismerteti. A Jancsó véleményét különben Moldován G. egészen magáévá teszi. Kiemeli a román írók törekvéseit, mi szerint mindegyik a történelem meghamisításával saját nemzete előnyeit iparkozik kimutatni. Jancsó a román vajdaságok keletkezését a mesék országából a tények világításába helyezi. — Marosán Viktor a román vidékek tájszólásait ismerteti. Másféleképpen beszél az avasi ember, másféleképpen a bánáti. A román vidékeken szokásos hagyományokkal is foglalkozik. A kitűnő folyóirat előfizetési ára 6 frt. Ajánljuk az érdekeltek figyelmébe.

EGYESÜLETEK.

A nagyváradi »Sakk-kör« a B. N. Che-lyiségeiben. Ismeretes dolog, hogy a helybeli »Sakk-kör« arra törekszik, hogy az egyet tekintélyének emelése érdekében helyiségét a Bihar megyei Nemzeti Casinóba helyezhesse át. Minthogy azonban a Casinó az egyet céljaira csupán saját tagjai kényelmének feláldozásával adhatna helyiséget, továbbá mivel egy ily számos tagu egyet a helyiség butorait is nagyban rongálná s a tagokat igen gyakran szeszélyezné, mozgalom indult meg a tagok sorában, hogy a »Sakk-kör« részéről ez irányban beadandó bármi nemű kérelem visszautasíttassék. A mozgalom élén a Casinó legtekintélyesebb tagjai

állanak, kik esetleg csak azon esetben tartanák megengedhetőnek a kör kérelmét, ha a kör tagjai egyszersmind belépének a Casino tagjainak sorába is, ezt azonban a kör tagok részint nem akarják, részint nem bírnak azon qualificációval, hogy a Casino tagjaul felvehetők lennének. Így tehát előreláthatólag a kör kénytelen lesz másutt nézni szállás után.

Az iparoskör közgyűlése.

A nagyváradai iparoskör február 7-én tartotta meg Bertsey György mint ideiglenes elnök vezetése alatt az évi rendes és választó közgyűlést mintegy 60 körtag jelenlétében.

A választmány jelentése szerint a számvétség által megvizsgált és mindenekben helyesnek talált zárszámadás hat óról a bevétel 751 frt 26 kr., a kiadások 653 frt 47 kr., pénztári maradvány 1897-ik évre 97 frt 49 kr., a vagyon leltár szerint a körvagyonra felszerelés, ingóságok és készpénzben 2403 frt 74 kr. jóváhagyatott — Beszereztetett a múlt évben 305 kötet újabb irodalmi mű, a könyvtár részére, mely jelenben 1300 kötetből áll.

Ifj. Cser János kör gazda és pénztárnok, kinek lankadatlan buzgó fáradozásáért elismerő köszönet szavaztatott és a szokásos felmentvény megadatott.

Mészáros József visszalépett elnök-helyettesnek szives működéseért a tiszteletbeli elnöki cím mellett elismerő köszönet lett megszavazva.

Laszky Armin urnak 21 kötet 40 forint értékű eddig a könyvtárból hiányzó irodalmi műveknek ajándékozásáért köszönet szavaztatott.

Az 1897-ik évre készített költségeloirányzat 869 frt 79 kr. bevétel és 739 frt kiadással lett felvéve; egyhangulag elfogadtatott.

Elhatározta a közgyűlés, hogy 1898. évi január hó 1-től kezdődőleg iparoskör alapítvány címen egy agg iparost fog évenként a menházban eltartani, erre nézve már az évi költségeloirányzatába 200 frtot felvett és ezen tétel továbbra nézve állandósítottatik.

Ezután a tisztikar és a választmány lemondott, Bertsey György ajánlatára az iparos kör elnökének közfelkiáltással Hann László bádogos iparos lett megválasztva; alelnökök lettek: Milibák József és Péchy Antal. Választmányi tagok: Andriksa Károly, Bertsey György, Bogdán József, Bodnár János bádogos, Mészáros József, ifj. Cser János, Czeglédy Jenő, Dévald Mihály, Gyagyovszky Viktor, Gyöngyösy Gyula, Hann Lajos. Hadlitsek Sámuel, Mihálovics János, id. Nagy Lajos, Nagy Zsigmond, Óváry Lajos, Plander Sámuel, Széles Lajos, Diósy Soma, Szirmay Lajos, Török József, Weisz Károly, Vlád Ágoston, Voszka Ferencz, Kezdődy Gyula, Peller Ferencz, Tárnoky László, Tátray Sándor, Szegedy József, Nagy Károly kályhás, Fábry Károly, Badar Béni, Stágl Kálmán, id. Isó Ferencz, Kurcz Ignác, Nagy József mázoló, Henn János, Kautzil Lipót, Bozsik István és Janurik András.

Számvevőknek: Sziládky Ernő, Balogh Mihály és Czigelt József.

Gazda és pénztárnoknak ifj. Cser János.

Egyben az elnökség megbízott, hogy ezen 1892-ik év óta viselt és általa olyan szép anyagi sikert eredményezett állásnak elfogadására illetve további viselésre szóbelileg küldött-ség által felkérjék.

Ügyésznek Vágásy Imre, titkárnak Jankovich János lett megválasztva.

Milibák József indítványára egyhangulag elhatározták, hogy az iparos kör alapítójának, Bertsey György ipartestületi elnöknek mellképét lefestetik s azt a teremben emlék és elismerés jelül elfogják helyezni.

Az Erzsébet leányárvaház karácsonyfájára adakoztak Kunyhóssy Jánosné: N. N., Kiss Mariska 50—50 kr. özv. Kamenszky Imréné 1 frt. Sipos Irma 50 kr. Schwartz Farkas 10 kiló burgonya, Sipos Orbánné 1 frt. Tóth Ferenczné 50 kr. Erődy Hermanné karácsonyi apróságok, Freyberger Albert 40 kr. Gireand Vilma, Rosenzweig Róza, Fröhlich Jánosné 50—50 kr. Rozsly Etelka 1 frt. N. N. 20 kr. N. N., N. N., Sebő Pálné, Fauszt Elekné, Szabó Józsefné, Kertész Istvánné 50—50 kr. Hirschman Edéné apró sütemények, Freund Benjámin 50 kr. özv. Kreuz Ferenczné 50 kr. N. N.

20 kr. Peiser Károlyné 1 frt. Ritter Richárdné karácsonyfa czukorkák, Schönberg Armin 50 kr. N. N. 50 kr. Kntasi D. 100 drb. palavessző, Kiss Döméné 50 kr. Stern Sándorné 25 kr. N. N. 30 kr. N. N. 40 kr. özv. Tullies Józsefné 50 kr. Sztarill Mária 50 kr. N. N. 30 kr. Róth Mór 20 kr. Makucz Ernő 1 frt. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. Fehér D. 30 kr. Rosenthal N. 10 kr. Györfly Sándorné, Ungár Jenő, Kolozsváry Sándor, Löbl Ede 50—50 kr. N. N. 10 kr. Leitner Lázár 20 kr. Rosinger Péter 10 kr. N. N. 10 kr. N. N. 20 kr. N. N. 10 kr. Szabó Demeter 10 kr. Boócz Katinka 50 kr. Bubelinyi 30 kr. Hazai N. 10 kr. Stankovits József 50 kr. ifj. Kohn Sámuel 50 kr. Beczkay Lajosné 7 mtr. cretton, Kunz Gusztávné 1 vég vászon, Lenk Antalné 2 frt. Molnár Lajosné 5 frt.

(Folyt. köv.)

MULATSÁG.

Reformátusok bálja.

A nagyváradai református egyház tagjai, vasárnap tartották meg táncestetélyüket. Nagy közönség gyűlt össze s a késő éjjeli órákig mulattak feszelen jökedvel. A jelenlevők sorából, a következők neveit sikerült feljegyeznünk.

Asszonyok: Ritoók Zsigmondné, Wertheimstein Alfrédné, Dus Lászlóné, Kelemen Kálmánné, Beczkay Lajosné, Élő Jánosné, Julier Vilmosné, Csák Máténé, Konrad Márkné Miskolczy Ferenczné, Gyöngyösy Gyuláné, Ragány Jánosné, Kiss Ferenczné, ifj. Szakács Józsefné, Boross Lajosné, Nagy Károlyné, Tunyogi Józsefné, Krizsár Józsefné, Jakab Péterné, Kasza Józsefné, Horváth Józsefné, Tatár Zoltánné, Soltész Józsefné, Beczkay Lászlóné, Bihary Józsefné, ifj. Gálbory Sámuelné, Fröhlich Józsefné, Gödény Sándorné, Nádudvary Lajosné, Imre Jánosné, Kesztücs Jánosné, Eleméry Aurelné, Zatureczky Józsefné, Boros Lajosné, Fényes Endréné.

Leányok: Wertheimstein nővérek, Balázsházy Margit, Konrad Margit, Baróthy Erzsi, Beczkay Gizella, Julier Anna, Zatureczky Paula, Eleméry nővérek, Nádudvary Mariska, Dankó Jolán, Kiss Amália, Gyöngyösy Etelka, Tunyogi Vilma és Ilona, Magyary Ilona, Szeles Eszti, Nagy Mariska, Boros Piroška, Polesy Zsuzsika, Szakács Piroška, Pető Mariska, Pető Ilona, Jakab Juliska, Horváth Mariska, Farkas Etelka, Ritoók Emma, Vargha nővérek, Reesky Elvira, Soltész nővérek, Keztücs Ilonka, Dus Erzsike, Imre Jolán.

A közélet ismeretes alakjai közül jelen voltak: Szunyogh Péter alispán, Dus László, Miskolczy Ferencz, Beöthy Pál, K. Nagy Sándor, Darvas Lajos, Tatár Zoltán, Ragány János, Beczkay Lajos, Reményfy Rezső, Csák Máté stb.

Igazságszolgáltatás.

A holnapi sajtótárgyalás. A nagyváradai esküdtszék, holnap fogja tárgyalni: Lovassy Andor ellen indított sajtópert. A tárgyaláson Millye Gyula elnököl. Szavazó bírák lesznek: K. Nagy Sándor és Grám Károly, jegyző ifj. Kocsán János. Az idei első évnegyedi esküdtszéknek ez lesz az első működése.

REGENY-CSARNOK.

A koldus halála.

KOLPING ADOLF után KERÉKGYÁRTÓ JÁNOS.

Gertrud már az ajtóban állott; a kis Panna előre szaladt Istvánhoz, a többi gyermekek anyjuk mellett maradtak. — Édes anyám jó levest főzött István bácsinak, — szólt hízogón a kicsinyke, — ugyebár megesezi azt? — Gertrud is szólni akart, de könyük fojtották el szavait. Levette a tárlól a takarót s oda nyujtá azt István elé térdre ereszkedve az alacsony ágy előtt.

— Négy nap semmi meleget sem evett —, zokogott Gertrud, s én mit sem tudtam! A jó Isten bocsássa meg bűnömöt. — A kis Panna ott térdelt anyja mellett s tartotta az öreg felé a kanalat gyermekek őszinteséggel kínálta. — Egyék István bácsi!

— Nem tudom mind megenni szólt az

öreg, — nagyon sok. Hozz még egy pár kanalat a konyhából János, akkor a gyermekek is ehettek velem.

A gyermekek oda jöttek a tál köré, de mind csak a beteg István bácsit csodálta, néha néha könyező anyjukra néztek s nem tudták sirjanak-e vagy csodálkozzanak. Hoztam be három kanalat. István remegő kezébe vett egyet, a gyermekek is megkapták a magukét s a kis Panni megtartotta azt, melyet magukal hoztak. A nélkül, hogy valaki szólt volna, letették a gyermekek a kanalat s kis kacsóikat összetéve elimádkozták a »Mi Atyánkot.« István erre vette kanalat s vigan fogtak hozzá a kicsinyek is.

Először, anyjuk által figyelmeztetve, csak vonakodva ettek s a kis Panna egyáltalán semmit sem akart enni úgy, hogy az öregnek mindig biztatni kellett. De a fiuk hamar belemelegedtek az evésbe s hogy kényelmesebben menjen, leültek az ágyára. Egyszerre megrezzent a kis Jóska s az ajtóra nézett. Mi is fel néztünk s ott láttuk a plébános urat, a ki már egy ideig nézte a jelenetet, míg mi nem vettük észre. Rögtön félbe szakadt az evés.

— Na fiúk szólt nyugodtan a plébános, — egyétek egészen meg, a mi a tálban van; látni akarom!

A kis Panna azonban felállott, oda sietett a plébános úrhoz, hogy kezet csókoljon neki; a két kis fiu elébb lenyalta kanalat s azután jöttek ők is. Nem sokára készen voltak az evéssel. A plébános szeretetteljesen kérte az özeget, ki meglepetésében térdén állva maradt, hogy menjen gyermekeivel együtt baba, hadd legyen a betegnek egy kevés nyugta, melyre úgy is szüksége van. Majd azután megmondja neki, mit tegyen az öreg érdekében.

— Hagyj most délután egy magamra itt, — mondotta a plébános nekem, mikor az özegegyasszony elment. Később jöhetsz újra. — Kezet fogtam az öreggel s eljöttem.

Hogy érzelmeimnek s gondolataimnak szabad futást engedhessek, megkerülve a falu kertjeit a szabadba mentem. Itt minden oly nyugodt volt, a levegő oly tiszta, erdőn-mezőn oly áhítatra gerjesztő béke előmölve, melyet az előtt soha sem láttam. Mindjárt a kertek mögött találkoztam a plébános ur szolgájával, ki karosszéket vitt. — Ugyebár az öreg Istvánhoz viszi a széket? kérdém őt. — Hova is vihetném máshova — felelte a szolgálégény — Mondottam én már régen, hogy nem közönséges koldus az az öreg. A plébános ur is azt mondta, hogy ő istenfélő ember. Neki bizonyosan más kimulása leszen, mint most legutóbb a gazdag Ferencznek, a ki midőn már halálra vált, annyian méregbe jött egy elvesztett pörön, hogy méregbe megfult. István ugyan koldus, de azért szívesen viszem hozzá ezt a széket, szívesen ápolnám is, ha azt nálam különb emberek nem tennék.

Midőn a megszabott órában megjelentem István konyhájában, a házajtóban találkoztam a plébánossal. — Hát mi ketten fogjuk az özeget ápolni — szólt. Most, nyár elején úgy is legtöbb időm van s gondom lesz rá, hogy neked is türethető legyen a betegápolás. Csak arra kérlek, ne mond el senkinek sem, mit teszek az özeget s vigyázz ne hogy nagyon háborgassák őt a szomszédok. A szomszédok ugyan jót akarnak, de István nyugalmat óhajt s szüksége is van reá. Most pedig menj be hozzá. Amire egyetlen tanító sem tud téged megtanítani, azt megtanulhatsz egy haldokló koldustól. Estére visszajövök.

Mindent megígértem, hogy megteszek s a tisztelet s öröm vegyült, érzésével siettem be a beteghez. Hisz oly jó hatással van az emberre az életben az igazi ájtatos lélek, de sehol nem emel magasabbra bennünket, mint a halálos ágyon.

Az agg ember csendesen szunnyadt, midőn beléptem; felébredt, már nézett s szemét újra behunyta. Egyre nehezülő lélegzése mutatta, hogy közel a halál. Leültem vele szembe s csodáltam a nyugodt arcot, mely kifejezése volt a léleknek.

Körül néztem a kis szobában is. A plébános ur, mig oda voltam, megvetette a beteg ágyát, letisztította a kis ablakot s az öreg lábát, s mindent rendbe hozott a szobában. Tisztább s finomabb ing volt a betegen mint addig. A következő napokban is gondot viselt

a plébános Istvánra. A mi különben feltűnt, az a körülmény volt, hogy az ágy még mindég a régi, nyomoruságos. Amint később kérdeztem ne csináljak-e jobb lágyat, azt felelte hogy a plébános urnak is volt ez szándékában, de ő abban a szegénységben óhajt meghalni, melyben élt. Volt még különös oka is reá, de azt elhallgatta.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Bánffy Bécsben.

Bécs, február 8. (Saját tud. táv.) Bánffy magyar miniszterelnök tegnap ide érkezett s a délelőtti folyamán Ő Felsége által hosszabb kihallgatáson fogadtatott. Este Bánffy vissza utazott Budapestre.

Starcevic mandátum nélkül.

Zágráb, febr. 8. (Saj. tud. táv.) A horvát tartománygyűlés Starcevic mandátumát ma megsemmisítette.

Borsod megye a kvóta ellen.

Miskolc, febr. 8. (Saj. tud. táv.) Borsod megye mai közgyűlésén szó nélkül elfogadta Hevesmegye átiratát és egyhangulag a kvóta emelése ellen nyilatkozott.

Tüntetés egy hazafiás főpap ellen.

Versecz, febr. 8. (Saj. tud. táv.) A radikális irányú szerb tulzók tegnap a városi polgárság egy részével népgyűlést tartottak, melyen Zmejanovic verseczi szerb püspök ellen zajos tüntetést rendeztek. A szónokok azzal vádolják Zmejanovicot, hogy a szerbeket eladja Magyarországnak.

Gyűlésező szocialisták.

Bécs, febr. 8. (Saj. tud. táv.) Bécsben a szociáldemokrata-párt tegnap mintegy 30 népgyűlést tartott, melyen a választások alatti magatartást beszélték meg. A gyűlések, egynek kivételével, hol a szocialisták a keresztény szociálistákkal összeverekedtek, mindenütt zavartalanul folytak le.

Gyilkos hógörgeteg.

Budapest, február 8. (Saját tud. táv.) A Flúlla szoros közelében — mint Sveiczből jelentik — egy 450 méter széles és 10 méter vastag hólavina robogott alá a hegyekről. Az óriási hótömeg a menedékhelyen alul indult meg s estében öt utast és hat szekeret temetett maga alá. A hatodik fuvarosnak, ki már kétszer menekült meg effajta katasztrófától, sikerült a rohanó hógörgeteget kikerülni és a szerencsétlenségről a klastromban hírt adni. Innen rögtön a szerencsétlenek keresésére indultak. Hatvan ember dolgozik most az eltemetettek felkeresésén, kiket a kitűnő szaglású Bernhardt-kutyák igazítanak utba, még éjjel is dolgoztak a mentők fákvavilágnál. De eddig csak 3 holttestet sikerült feltalálniok. A rettenetes hóvihár újra feléledvén, később a munkát abbahagyták. A szorosban most a postai közlekedés is szünetel.

A Krétaiak szabadságharcza.

Budapest, febr. 8. (Saj. tud. táv.) Az 'Asty' nevű athéni lap a következőket jelenti a Kréta szigetén végbemenő véres harcokról. Kaneából: A városban még le nem égett házakat a törökök mind lerombolták. A körül fekvő községek még most is lángokban állanak. A törökök bevonultak Kaneába. A törökök Albániában fegyveres bandákat szerveznek és Thesáliába készülnek betörni. A görög haróraj

megérkezett Kaneába és az angol flotta oldalán állott fel. Midőn a görög flotta ide érkezett, a török zászlót nem köszöntötte. Az angol hajóraj parancsnok ellenben rögtön látogatást tett a görög hajókon. Tegnap egy 300 főnyi száználmas kinézésű menekült csapat érkezett Milóba, jobbára nők és gyermekek. Syrába és a Pyraeusba is egyre érkeznek menekülők. Egy angol páncélos hajón 1500 menekült szorong, 200 menekülő a francia zászló védelme alá huzódott. A muzulmánok a kormányzó palotáját is ostrom alá vették. Ujabb francia és német hajók vannak utban Kréta felé.

A görögök Kréta mellett.

Budapest febr. 8. (Saj. tud. táv.) Az Agence-Havas jelenti Athénből: Mintegy 3000 fő! álló tömeg ma a tengerész-minisztérium elé vonult folyton csak azt kiáltozva: 'Eljen Kréta. Eljen az egyesülés!' A vad zajra egy hiválnok jelentette ki előttük hogy Krétából újabb hír nem érkezett.

KÖZGAZDASÁG.

A Gazdasági és Iparbank közgyűlése.

A nagyváradi pénzüintézetek között alig hat éves fennállása daczára már tekintélyes helyet vívott ki a 'Gazdasági és Iparbank'. A kitűnő szolid, szakavatott vezetés biztosítja az intézet további fejlődését.

Az elmúlt év általában nem volt kedvező a pénzüintézetekre, különösen Bihar megyében a folyton tartott sertésvész és más gazdasági bajok, nagyon megnehezítették a bankok működését. Daczára, hogy ezek a nyomott gazdasági állapotok a 'Gazdasági és Iparbank' működésére s működésének eredményére, az elmúlt évben is igen fényes sikert ért el, a mennyiben az igazgatóság 35 ezer frt tiszta nyeresémet mutat ki. Ez első sorban *Ternyei* Antal vezérigazgatónak érdeme, akiben a pénzüintézet kitűnő vezetőjét és szakembert bir.

A bank vasárnap délelőtti tartotta közgyűlését, a melyen az igazgatóság beszámolt az elmúlt év működéséről.

A közgyűlés lefolyása a következő volt: *Széchenyi* Jenő kanonok igazgatósági elnökön kívül jelen voltak:

Jelen voltak: *Széchenyi* Jenő, *Beöthy* László, *Sipos* Orbán, *Rádl* Ödön, *Kunz* Gusztáv, *Ullmann* Izidor, *Ternyei* Antal, dr. *Várady* Zsigmond, *Czifra* Gerő, *Mezey* Mihály, *Deutsch* K. L., dr. *Ehrlich* Ignác, *Feldmann* Izidor, dr. *Berger* Ignác, *Munk* Jakab, *Sternberg* Lázár, *Jancsó* Dezső, *Steiner* Benjámin, *Glac* Antal, *Balogh* Döme, *Halász* Lajos, dr. *Friedländer* Sámuel, *Berger* Jenő, *Wallascher* Venczel, *Moskovits* Miksa, *Radó* Dezső, *Vendler* Ernő, *Singer* Bertalan, *Bieyer* Andor, *Lakatos* János dr., *Ullmann* Béla, *Széles* Lajos, *Weinberger* Jakab, dr. *Kurländer* Ede, *Fischer* Sámuel, *Mittheiler* Ede, *Bordó* Ferencz, *Bernfeld* Jakab, *Frankl* Lázár, *Andriksa* Károly, *Gábel* Jakab, *Reich* Sándor, *Sternberg* Salamon, ifj. *Berger* Sámuel, *Wallerstein* Dániel, *Keller* József, *Winkler* Lajos, *Kain* Jakab, *Kepes* Jónás.

Széchenyi Jenő elnök a gyűlést megnyitván melegen üdvözölte a megjelenteket. A jegyzőkönyv hitelesítésére *Jancsó* Dezső és *Glatz* Antal részvényeseket kérte fel.

Ezután *Ternyei* Antal vezérigazgató felolvasta az igazgatóság következő jelentését.

Az igazgatóság jelentése.

Tisztelt közgyűlés!

Törvénszabta köteletségünknek megfelelően van szerencsénk a lefolyt évre vonatkozó, intézetünk fenállása óta hatodik üzletjelentésünket és a felügyelő-bizottság által megvizsgált zárszámadatokat előterjeszteni.

Az elmúlt év gazdasági és pénzügyi helyzete nem mondható kedvezőnek, nyomasztó hatását megéreztek minden téren. A megyeszerte dühöngött sertésvész és az általános üzletpan-

gás hátrányosan befolyásolták üzletünk nagyobb arányu fejlesztését.

Az imént vázolt mostoha viszonyok következtében úgy gazdálkodók, mint kereskedők körében kisebb-nagyobb fizetésbeszűntetési esetek fordultak elő, melyek azonban intézetünket — szerencsére — elenyésző csekély mértékben érintették.

A leszámítolási üzletben mindössze 2498 frtnyi veszteséget szenvedtünk, mely összeg a forgalom nagyságához képest csekélynek mondható.

Értékpapir-állományunknál, a hosszabb idő óta tartozó hanyatló irányzatnál fogva, némi árfolyam-vesztés mutatkozik ugyan, mely veszteség azonban a pénzpiacz javultával minden valószínűség szerint ismét megtérül.

Az üzlet eredménye — jóllehet az elért haszon a fent érintett okoknál fogva kisebb az előző évinél — várakozásunkat teljesen kielégíti és lehetővé teszi, hogy a tartaléklapok tetemes javadalmazása mellett 8 forintnyi osztalék fizetését hozzuk javaslatba.

Midőn még megemlítjük, hogy takarékbetéteink átlaga a múlt évben is emelkedett és ma már megközelíti a másfél milliót, áttérünk az egyes üzletágak részletezésére és kiemeljük a következőket:

Pénztári forgalom:

Pénzkészlet 1895. decz. 31-én	31.925 frt 39 kr.
Bevételek 1896. évben	6,579.048 frt 72 kr.
Összesen	6,610.974 frt 11 kr.
Kiadások 1896. évben	6,583.263 frt 30 kr.
Pénzkészlet 1896. decz. 31-én	27.710 frt 81 kr.

Betétek:

A betétek átlaga 1896. jan. 1-én	1,336.127 frt 85 kr.
1896. évben betéteztetett és tökécsített	1,033.037 frt 48 kr.
Összesen	2,369.165 frt 33 kr.
1896. évben visszafizettetett	976.107 frt 61 kr.
Maradt a betétek állaga 1896. év végével	1,393.057 frt 72 kr.

Leszámítolási üzlet:

A váltó-tárcza állása 1896. január 1-én	1,180.164 frt 74 kr.
Leszámítoltatott 1896. évben	3,780.796 frt 46 kr.
Összesen	4,960.961 frt 20 kr.
1896. évben beváltatott	3,732.828 frt 66 kr.
Maradt a váltótárcza állása 1896. év végén	1,228.133 frt 54 kr.

Jelzálog-kölcsön:

Átlag 1896. január 1-én	225.04E frt 76 kr.
Az év folyamán kölcsön adatott	33.720 frt — kr.
Összesen	258.765 frt 76 kr.
1896. évben visszafizettetett	42.453 frt 19 kr.
Maradvány 1896. év végével	216.312 frt 57 kr.

Előleg-kölcsönök értékpapirokra és zálogokra:

Álladék 1896. január 1-én	72.976 frt — kr.
Az év folyamán kölcsön adatott	73.863 frt — kr.
Összesen	146.839 frt — kr.
1896. évben visszafizettetett	69.471 frt 50 kr.
Maradvány 1896 év végével	77.367 frt 50 kr.

Folyószámlai adóssok:

értékpapirokkal vagy jelzálogi biztosítékkal fedezve.	
Állag 1896. január 1-én	358.979 frt 35 kr.
Kölcsön adatott 1896. évben	1,312,229 frt 62 kr.
Összesen	1,671.208 frt 97 kr.
Befolyt 1896. évben	1,377.873 frt 21 kr.
Álladék 1896. év végén	293.335 frt 76 kr.

Tiszta nyereség és annak felosztása:

A különféle leírások után fennmaradó tiszta nyeresémet tesz	33.072 frt 93 krt.
Hozzáadva a múlt évi nyereség-áthozattal	2.042 frt 02 krt.
marad a t. közgyűlés rendelkezésére	35.114 frt 95 kr.
E nyeresémet felosztására vonatkozólag indítványozzuk, hogy ebből osztaléokra fordítsassék	12.000 frt — kr.

és pedig akként, hogy a múlt évi 6-ik számú szelvény a közgyűlést követő naptól kezdve 8 frtjával váltassék be.

A tartalékalap gyarapítására fordítassék mi által ez alap 60.000 frtra kiegészítettik.	10.000 frt — kr.
Külön tartalékalapra mi által ez 9.000 forintra emelkedik.	2.000 frt — kr.
Nyugdíjalapra mi által ez 5.150 forintra emelkedik.	2.000 frt — kr.
Az igazgatóság jutalékára fordítassék	3.307 frt 29 kr.
A felügyelő-bizottsági elnök tiszteletdíjára	300 frt — kr.
A felügyelő-bizottsági tagok tiszteletdíjára	600 frt — kr.
A vezérigazgató jutalékára	992 frt 19 kr.
Tisztviselők jutalmazására	800 frt — kr.
Az igazgatóság által meghatározandó jótékony czélokra	300 frt — kr.

Összesen 32.299 frt 48 kr.
A fennmaradó pedig az 1897. évi üzleteredmény számlájára vitessék át.

A mai közgyűlés egyik tárgyát alapszabályaink módosítása és ezzel kapcsolatban az annak függelékét képező nyugdíjszabályzat megállapítása képezi. Forgalmunk növekedése az eddigi intézetünk keletkezésekor készült alapszabályok kibővítését tévén szükségessé, az igazgatóság azokat alapos revízió alá vette és a szerzett tapasztalatok alapján módosította.

Kérjük a tisztelt közgyűlést, hogy a betervezett alapszabály-tervezetet és nyugdíjszabályzatot egész terjedelemben elfogadni méltóztassék.

Megbízatusunk ideje a mai napon letelvén, köszönjük a belénk helyezett bizalmat és kérjük a tisztelt közgyűlést, hogy nekünk a felmentvényt megadni és a napirendre kitűzött választásokat megejteni sziveskedjék.

Az igazgatóság.

Kapcsolatosan felolvasták a felügyelő bizottság jelentését, a mely szerint az összes

számadásokat, mérleget, könyveket rendben találták.

Ugy az igazgatóságnak, mint a felügyelő bizottságnak a felmentvényt, a jelentések tudomásul vétele mellett, megadták.

A választásokra kerülvén a sor, *Glatz* Antal méltatta az eddigi igazgatóság buzgalmát odaadását; a részvényesek bizalmát fejezte ki s indítványozta, hogy a volt igazgatókat egyhagylag újból válaszzák meg.

A beszédet általános helyesléssel kísérték s az igazgatóságot a következőkből alakították meg:

Beöthy László (elnök),
Kunz Gusztáv,
Rádl Ödön,
Sipos Orbán,
Ullmann Izidor.

A felügyelő bizottság tagjai lettek:

Cziffra Gerő (elnök),
Deutsch K. I.,
Géczy Lajos,
Mezey Mihály,
Ifj. Rimler Károly,

Az igazgató tanács választása, *Glatz* Antal indítványára, szintén egyhanglagon ment végbe, a következő eredménnyel:

Elnök: Széchenyi Jenő.

Tagok: Csák Máté (ujj),
Ehrlich Ignác dr.,
Fazekas Imre dr.,
Gábel Jakab,
Konrád Márk dr. (ujj),
Lakatos János,
Papp György,
Serdült Bálint (ujj).

Széchenyi Jenő köszönetét fejezte ki a bizalomért, további odaadó munkásságot, buzgalmat ígér az igazgatóság és igazgató tanácsnak.

Glatz Antal az elmúlt év eredményére mutatra, köszönetet mond *Széchenyi* Jenő elnök-igazgatónak, *Ternyei* Antal vezérigazgatónak s az összes igazgatósági tagoknak.

Végül még *Széchenyi* Jenő kanonok biztositotta a részvényeseket a jövő működéséről s a közgyűlést éljenzés között berekesztette.

Uj gazdasági tudósító. A földmívelésügyi miniszter *Kaczvinszky* Andor hidegkútpusztai lakost a cséffai járásra áll. gazdasági tudósítónak nevezte ki.

Terménytőzsde.

Budapest, február 7.

B u z a	ősze, bácskai	7.95
	ősze, északi	7.90
	október-novemberre, bácskai	8.45
	okt.-nov.-re északi	8.55
R o z s	ősze bácskai	6.60
	ősze, északi	6.65
B e n g e r i,	okt.-nov.-re, bácskai	6.50
	okt.-nov.-re, északi	5.56
R e p c z e	október-novemberre, bácskai	11.75
	okt.-nov.-re, északi	11.25

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és ártéktőzsdén 1897. febr. 7-én.

Magyar aranyjárdék 4%	122.—
Magyar koronajárdék	99.70
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	102.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98.—
Italmérési jog megváltási kötvény	101.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.25
Magyar nyereségy sorsjegy-kölcsön	153.—
Tiszaszabályozási é szegedi sorsjegy kölcsön	140.75
Oszták járdék papírban	101.75
Oszták járdék ezüstben	102.—
Oszták járdék aranyban	123.50
Tsztrák korona járdék	101.—
1860. oszták államsorsjegyek	114.—
Oszták magyar bankrészvény	955.—
Magyar hitelbank részvény	412.50
Oszták hitelintézeti részvény	375.10
Oszták-magyar államvasuti részvény	862.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.49
Német birodalmi márka	58.60
London vista	119.70
Páris vista	47.55
20 márkás arany	11.72

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Egyházi és egyleti zászlók.

Kitüntetve:

Szeged 1876. — Székesfehérvár 1879.

Kitüntetve:

Deés 1879. — Budapest 1885. 1896.

Magyarország legrégebbi egyházi szerek és zászlók gyára

OBERBAUER ALAJOS utóda,

József főherceg és Klotild főhercegnő özvegy ö császár és királyi fenségeinek udvari szállítója
BUDAPEST, IV. ker., Váci-utca 14-ik szám. — Alapított 1863-ik évben.

Elismert megbízhatóság, pontos és szolid kiszolgálás.

Ajánlom dúsan felszerelt

egyházak és kápolnák berendezéséhez szükséges

tárgyaimat a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben, nevezetesen:

MISERUHÁKAT,

Pluviale, Dalmatika és Ornatusokat. — Egyházi és társulati lobogók.

Tűzoltók, iskolásgyermek, Mária-társulati, ipartársulati, dalegyleti és temetkezési egyleti zászlókat.

Szent szobrokat, csillárokat, ciborium és kelyheket. Fali és oltárgyertyatartók és oltárlámpákat.

Monstranciák, stációképek, oltárok, úr-koporsókat stb. stb.

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, monstrancia, oltárlámpák és oltárgyertyatartók megezüstözését vagy megaranyozását elvállalom és olcsón készítem el.

Nagy választék arany-, ezüst- és selyemhímzésekben, valamint himzett egyházi ruhákban.

Képes árjegyzéket és költségvetést kívánatra bérmentve küldök.

(242) 15—52

Műhímzés.